Thomas <de Aquino>: Summa theologiae: Pars secunda: prima pars

Mainz: Peter Schoeffer, 8. Nov. 1471

Q°

totali ablatione tristamur. vniuersalis aūt cau
sa doloris esse nō p̄t. q2 magis dolemus de sbtras
ctione bonoꝝ p̄ntiū in quibꝫ iam delcāmur q̄ꝫ fu:
turoꝝ que ↄcupiscimus. ¶ Ad .j. ḡ dōm q2 incli
natio appetitus ad bonū ↄsequēdū ē cā inclina
cōis appetitus ad malū fugiēdū sic̄ dc̄m ē . Et
ex h̄ ↄtingit q2 motus appetiti qui respiciūt bo:
nū ponūtur causa motuū appetitus q̄ respiciunt
malū. ¶ Ad .ij. dd̄ q2 illd̄ qd̄ ↄcupiscitur et si res
aliter sit futurū . ē tn̄ quodāmō p̄ns inq̄ꝫtū spe:
ratur. Vel p̄t dici q2 licꝫ ip̄m bonū ↄcupitū sit fu
turū . tn̄ impedimētū p̄ntialiter appoitur qd̄ do:
lorē causat. ¶ Ad .iij. dd̄ . q2 ↄcupiscētia ē delcābi
lis q̄ꝫdiu manet spes adipiscēdi qd̄ ↄcupiscitur
ꝫ sbtracta spe p impedimētū appositū ↄcupiscē

AD .iiij. sic pceditur. vi: Etia dolorē causat.
detur q2 appetitus vnitatis nō sit cā doloris.
dicit eni ph̄us in .x. eth̄. q2 hec opinio q̄ posuit re
plecōnē esse cām delcācōis. et incisionē cām tris
sticie vid̄r esse facta ex delcācōibꝫ ⁊ tristicijs q̄
sūt circa cibū. ꝫ non oīs delcātio vel tristicia est
hmōi. ḡ appetitus vnitatis nō ē cā vlis doloris
cū replecō ad vnitatē ptineat. incisio vero multi
tudinē inducat. ¶ P̄. qlibꝫ sepacō vnitati oppo
nitur. si ḡ dolor causaretur ex appetitu vnitatis
nulla sepatio essꝫ delcābilis qd̄ patet esse falsum
in sepacōe oīm supfluoꝝ. ¶ P̄. eadē rōne appeti
mus ↄiūctōnē boni et remotionē mali. ꝫ sic̄ ↄiū:
ctō ptinet ad vnitatē cū sit vnio quedā . ita sepa
tio ē ↄtrariū vnitati . ḡ appetitus vnitatis nō ma
gis debet poni cā doloris q̄ꝫ appetitus sepacōis.
¶ Sed ↄtra ē q2 aug̃ dicit in .iij. de li. ar. q2 ex do:
lore quē bestie sentiūt satis apparet in regēdis
aiandisq̄ꝫ suis corpibꝫ q̄ꝫ sint aie appetētes vni:
tatis. Quid eni ē aliud dolor nisi quedā sensus
diuisionis vel corrupcōis impatiēs. Rn̄sio . dd̄
q2 eo mō quo ↄcupiscētia vel cupiditas boni est
causa doloris . etiā appetitus vnitatis vel amor cā
doloris ponēdus est . bonū eni vniuscuiusq̄ꝫ rei in
quadā vnitate ↄsistit put scꝫ vnaq̄q̄ꝫ res hꝫ in
se vnita illa ex quibꝫ ↄsistit eius pfectio . vnde
et platonici posuerūt vnū esse pͥmū sic̄ et bonum.
vn̄ nālīter vnūqd̄q̄ꝫ appetit vnitatē sic̄ ⁊ bonita:
tem . et pp̄ter h̄ sic̄ amor vel appetitus boni ē cā do
loris . ita amor etiā vel appetitus vnitatis. ¶ Ad
.j. ḡ dōm . q2 nō oīs vnitio pficit rōnē boni . sed
solū illa a qua dependet esse pfectū rei . et pp̄ter
h̄ etiā non cuiuslibꝫ vnitatis appetitus ē cā dolo
ris et tristicie ut quidā opinabātur quoꝝ opini
onē ibi ph̄us excludit p h̄ q2 quedā replecōes
nō sūt delcābiles sic̄ repleti cibis nō delcāntur in
ciboꝝ sūptione . talis eni repletio siue vnio mag̃
repugnaēt ad pfectū esse q̄ꝫ ip̄m ↄstitueret . vn̄
dolor nō causatur ex appetitu cuiuslibꝫ vnitatis
ꝫ eius in quo ↄsistit pfectio nature. ¶ Ad .ij.
dōm . q2 sepatio p̄t esse delcābilis vel inquātū re:
mouetur id qd̄ ē ↄtrariū pfectōni rei vel inquātū
sepatio hꝫ aliā vnionē adiūctam puta sensibi:
lis ad sensū. ¶ Ad .iij. dōm q2 sepatio nociuoꝝ
et corrūpentiū appetitur inquātū tollūt debitam
vnitatē . vnde appetitus huius sepacōis nō ē

prima causa doloris . ꝫ magis appetitus vnitatis

AD .iiij. sic pcedit̃ . vid̄r q2 ptās maior nō de
beat poni cā doloris . qd̄ eni ē in ptāte agētis
nōdū ē p̄ns ꝫ futurū . dolor aūt ē de malo p̄nti . ḡ
ptās maior nō ē cā doloris. ¶ P̄. nocumētū illa:
tū ē cā doloris . ꝫ nocumētū p̄t inferri etiā a ptāte
minore . ḡ ptās maior nō debet poni causa doloris
¶ P̄. cause appetitioꝝ motuū sūt interiores in:
clinacōnes aie . ptās aūt manifeste ē aliq̄d exte:
rius . ḡ nō debet poni causa doloris. ¶ Sꝫ ↄtra est
q2 aug̃ dicit in li. de natura boni . In animo dolo:
rem facit volūtas resistēs ptāti maiori . in corpe
dolorem facit sensus resistens corpi potentiori .
Rn̄sio . dōm q2 sic̄ sup̄ dc̄m ē malū ↄiūctū ē cā
doloris vel tristicie p modū obiecti . id ḡ qd̄ ē cā
ↄiūctōis mali debet poni cā doloris vel tristicie
manifestū ē aūt h̄ esse ↄtra inclīacōnē appetitus
ut malū p̄ntialiter inhereat qd̄ aūt ē ↄtra incli
nacōnē alicuius nūq̄ꝫ aduenit ei nisi p actionē
alicuius fortioris . et ideo ptās maior ponitur es:
se cā doloris ab aug̃ . Sꝫ sciendū q2 si ptās forti:
or intm̄ inualescat q2 mutet ↄtrariā inclinacōnē
pp̄riā iam nō erit aliqua repugnātia vel violen
tia sic̄ qn̄ agēs fortius corrūpēdo corpus graue
aufert ei inclinacōnē q̄ tendit deorsū . et tūc defer
ri sursū nō ei violentū ē . ꝫ naturale. Sic ḡ si aliq̄
ptās maior intm̄ inualescat q2 auferat inclinacō
nē volūtatis vel appetitus sensitiui ex ea nō seq̄:
tur dolor vel tristicia . ꝫ tūc solum sequitur qn̄ re
manet inclinacō appetitus in ↄtrariū . et inde ē q2
aug̃ dicit q2 volūtas resistēs ptāti fortiori causat
dolorē . Si eni non resistēt . ꝫ tenderet ↄsentiēdo nō
sequeretur dolor ꝫ delcātio. ¶ Ad .j. ḡ dd̄ q2 po:
testas maior dolorē causat nō ꝫm q2 ē agēs in po
tentia . ꝫ ꝫm q2 ē agens actu dū scꝫ facit ↄiūctio
nem mali corruptiui. ¶ Ad .ij. dōm q2 nīl phibꝫ
aliquā ptātem que non ē maior simplr̄ esse ma:
iorē quātū ad aliq̄d . et ꝫm h̄ aliqd̄ nocumētū in
ferre p̄t . Si aūt nullo mō maior esset nullo modo
possꝫ nocere . vnde non possꝫ cām doloris inferre
¶ Ad .iij. dōm . q2 exteriora agentia possunt esse
causa motuū appetitioꝝ inquātū causant p̄ntiā
obiecti . et h̄ mō ptās maior ponitur cā doloris.

DEinde ↄsiderādū ē de effectibꝫ doloris Q°.
vel tristicie ¶ Et circa h̄ q̄rūtur q̄tuor
Prio vtrū dolor auferat facultatē ad
discēdi ¶ Scd̄o vtrū aggrauacō animi
sit effcūs tristicie vel doloris ¶ Tercio vtrū tristi
cia vel dolor debilitet oēm opacōꝫ ¶ Q̄rto vtrū
tristicia noceat corpi mag̃ q̄ꝫ alie aie passiones

AD .j. sic pcedit̃ . vid̄r q2 dolor nō auferat fa
cultatē addiscēdi . dr̄ eni ysa . xxvj . Cū fe:
ceris iudicia tua in terra . iusticiā discēt oēs ha
bitatores orbꝭ . et infra . in tribulacōe murmuris
doctrina tua eis . ꝫ ex iudicijs dei et tribulacōe
sequitur dolor seu tristicia in cordibꝫ hoim . ḡ do:
lor vel tristicia nō tollit ꝫ mag̃ auget facultatē
addiscēdi ¶ P̄ . ysa . xxviij . dr̄ q . uē docebit sciētiā
et quē intelligē faciet auditū . ablactatos a la:
cte . auulsos ab vberibꝫ id est a delcācōibꝫ . ꝫ do:
lor et tristicia maxime tollūt delcācōes . impedit

TECHNISCHE UNIVERSITÄT DARMSTADT

http://tudigit.ulb.tu-darmstadt.de/show/inc-v-85/0098

Universitäts- und Landesbibliothek Darmstadt